

tredje aften

Om valg, livsmål, mening og værdier

Fem filosofiske aftener om levet filosofi

Bogsalonen, Frederiksværk

Efterår 2018

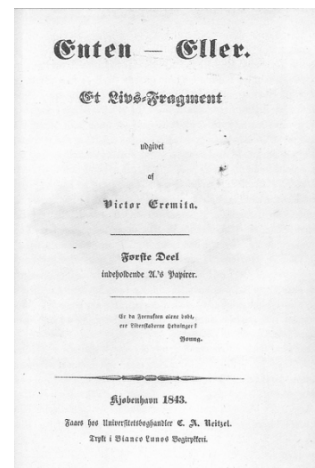
Thomas Ryan Jensen

Kierkegaard – om at vælge sig selv

Ligevægten mellem det Æsthetiske og det Ethiske
i Personlighedens Udarbejdelse

- Enten – Eller, Bind 2
- Udgiver: Victor Eremita
- 1843
- Historie: En samling papirer fundet i et chatol, som kan rekonstrueres som tilhørende to personer
- A: Æstetikerens (bind 1)
- B: Etikeren (bind 2)

Der foreligger et valg

Det, der træder frem ved mit Enten-Eller, er det Ethiske. Der er derfor endnu ikke Tale om Valget af Noget, ikke Tale om Realiteten af det Valgte, men om Realiteten af det at vælge. Dette er imidlertid det Afgjørende, og det er dertil jeg vil stræbe at vække Dig. Til dette punkt kan det ene Menneske hjælpe det andet; naar han er kommen hertil, da bliver den Betydning, det ene menneske kan have for det andet, meere underordnet.

Du kan vælge dig selv

Jeg vælger absolut, og absolut vælger jeg jo netop derved, at jeg ikke har valgt Dette eller Hiint. Jeg vælger det Absolutte, og hvad er det Absolutte? Det er mig selv i min evige Gyldighed.

Thi det store er ikke at være Dette eller Hiint, men at være sig selv; og dette kan ethvert Menneske, naar han vil det.

Hvorfor vælge sig selv?

Den der siger, han vil nyde Livet, han sætter altid en betingelse, som enten ligger uden for Individet, eller er i Individet saaledes, at den ikke er ved Individet.

Veed du ikke at der findes en Midnatstime, hvor enhver skal demasquere sig, troer Du, at Livet altid lader sig spørge med, troer Du, at man kan liste sig bort lidt før Midnat for at undgaae det? Eller forfærdes du ikke derved?

At vælge sig selv i praksis

Individet bliver sig selv da bevidst som dette bestemte Individ, med disse Evner disse Tilbøjeligheder, disse Drifter, disse Lidenskaber, paavirket af denne bestemte Omgivelse, som dette bestemte Produkt af en bestemt Omverden. Men idet han saaledes bliver sig selv bevidst, overtager han det Alt sammen under sit Ansvar.

Han har sin Plads i Verden, i Friheden vælger han selv sin Plads, det er, han vælger denne Plads. Han er et bestemt Individ, i Valget gør han sig selv til et bestemt Individ, til det samme nemlig; thi han vælger sig selv.

Idet han vælger sig selv som Produkt, han ligesaa godt kan siges at producere sig selv.

SPØRGESKEMA OM LIVSMÅL

udviklet af eksistenspsykolog Bo Jacobsen

Hvis jeg ikke kan opnå alt i dette liv, må det vigtigste være:

- ☐ At udrette noget arbejdsmæssigt
- ☐ At have gode materielle og økonomiske forhold
- ☐ At have et godt familieliv
- ☐ At have et begivenhedsrigt liv med mange forskellige oplevelser
- ☐ At give mit bidrag til samfundsudviklingen, så verden bliver en lille smule bedre at leve i
- ☐ At leve ud fra en større religiøs eller spirituel opfattelse
- ☐ At være fri for alvorlig sygdom og ulykker
- ☐ At komme i harmoni og overensstemmelse med mig selv
- ☐ At udvikle mig intellektuelt og få ny viden og ny indsigt
- ☐ At være noget for andre mennesker og at hjælpe andre
- ☐ At acceptere mit lod i tilværelsen med værdighed

Giv hvert punkt et tal efter, hvor vigtigt det er for dig (1 for det vigtigste osv.)

MENING?

Monty Python; *Meaning of life*

At finde sin mening

- *Har man sit Hvorfor med livet, forliger man sig med næsten ethvert Hvordan.*

Nietzsche "Afgudernes ragnarok"

Mening i livet

For kun i den udstrækning, et menneske hengiver sig til virkeliggørelsen af sit livs mening, realiserer det sig selv. Med andre ord, selvrealisering opnås ikke, hvis den bliver et mål i sig selv, kun som en bivirkning af selvtranscendens.

Frankl

Mening i livet

Livets mening og mål vælges af den enkelte i overensstemmelse med dybere livsværdier. Ved livsværdier forstås en persons grundlæggende opfattelse af, hvad han eller hun anser for et godt eller dårligt liv.

At livet har mening for en person vil sige at han eller hun kan se et formål med sine aktiviteter.

Bo Jacobsen, eksistenspsykolog

Fire niveauer af mening

1. Hvad er meningen med livet?

- Kosmisk mening, meningen med det hele, alt værende, livet som sådan.

2. Hvad er meningen med mit liv?

Livsmening, meningen med netop mit liv

3. Hvad er meningen med mit aktive liv?

Lokal mening, et udsnit eller område af ens liv

4. Hvad er meningen med det jeg gør lige nu?

Situationel mening, den mening jeg finder eller skaber i enhver situation

Efter Jesper Isaksen (2000)

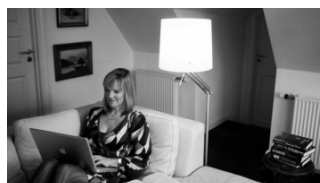
Virke der kan give en følelse af formål med livet

- **Altruisme** (at gøre verden bedre, at tjene andre, at praktisere næstekærlighed)
- **Virke for en sag** (*"Hvad mennesket er blevet, er det blevet gennem den sag, det har gjort til sin"*, Jaspers)
- **Skabende virksomhed** (nyt, smukt, harmonisk...)
- **Den hedonistiske løsning** (nydelse er det eneste sande mål med livet)
- **Selvaktualisering** (at realisere sig selv, udfolde sit potentiale...)

Yalom

Mening og livets faser

Er meningen med mit liv den samme hele livet?

Mit livs mening(er)

Hvad giver dit liv mening nu?

Hvad har tidligere givet det mening?

Hvad skal give det mening i fremtiden?

Hvad er det gennemgående – og hvad er det forskellige?

Er der et begreb, du bliver særligt optaget af?

Værdi

værdi, angivelse af, hvordan noget vurderes kvalitativt eller kvantitativt, og samtidig en betegnelse for det, der bør fastholdes eller virkeliggøres. Værdi og værdier er ord, der i dagligsproget og i videnskabelige sammenhænge anvendes på måder, der ikke umiddelbart synes at have noget tilfælles

- Den store danske

Axologi – det filosofiske studie af værdier

- Er værdier alene en egenskab ved vores bevidsthed – eller er de også en egenskab ved verden?
- Er der noget som er intrinsisk godt (godt i sig selv) og hvad er det i givet fald?
- Kan man opdele værdier i intrinsiske (endemålsværdier) og instrumentelle (middelværdier)?
- Findes der et slags universelt hierarki af værdier – eller er det alene kultur- og personbestemt?
- Hvis værdier ikke henviser til noget deskriptivt i verden, men alene er normative, er de så egentlig mere end emotionelle synsninger og moralske handlingsvisninger?
- Og hvis det er tilfældet, hvad indebærer det så?

Evolutionsbiologisk definition: Værdier er en egenskab

- En egenskab ved os - ikke ved verden
- En egenskab som gør at vi kan vælge noget frem for noget andet
- Genansatte alarmsystemer, de fire berømte Fér: Fight, flee, feed, mate
- Computeranalogien:
 - Styresystemet: Evne til at vælge
 - Programmer: Biologi, kultur, opdragelse

Daniel Dennett m.fl.

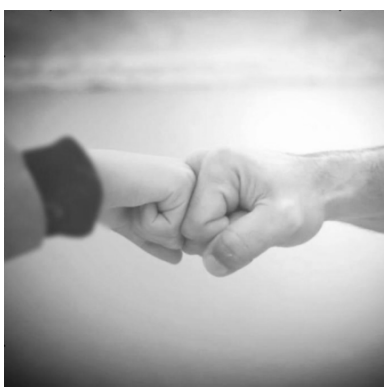
En sociologisk definition

1. Værdier er **overbevisninger** – som knytter sig til følelser; vi reagerer følelsesmæssigt når vores værdier er på spil.
2. Værdier knytter sig til **ønskværdige mål** – de befinder sig øverste niveau i et individs intentionalitetshierarki
3. Værdier **overgår det situative** – de har en mere grundlæggende betydning end f.eks. normer og holdninger
4. Værdier er **kriterier** – som vi bruger til at beslutte og evaluere handlinger, politikker, mennesker og begivenheder
5. Værdier er **hierarkisk strukturerede** - samfundsmæssigt og hos den enkelte
6. Værdier **varierer** – fra menneske til menneske og ofte gennem livets faser

- R. Stelter på baggrund af bl.a. S.H. Schwartz

Eksistensfilosofi: Værdier er et valg

- Ved at vælge hvordan jeg forholder mig til mit liv, skaber jeg betydning.
- Værdier bliver virkelige fordi nogen vælger dem, står for dem og lever dem.
- Man kan ikke bare vælge sine værdier. Det er altid *frihed* i en *situation*

Værdiers virkninger

- Livsværdi og dagligt kriterium for beslutning:
- Hvis vi f.eks. tillægger værdien "anerkendelse" betydning, så bliver det en præmis for vores valg, at de skal give anerkendelse.
- Betydning for hvad vi køber, hvor vi arbejder, hvem vi gifter os med og hvordan vi i det hele taget lever.

Sankt Benedikt: Væsentlige værdier i mit liv? (fortid – nutid – fremtid)

METODE

1. Del jer i grupper af fire og sæt jer i en cirkel
2. Aftal en rækkefølge at tale i (lad yngstemunken starte og gå med uret rundt)
3. Tænk over spørgsmålet i stilhed i tre minutter
4. Herefter taler den første.
5. Herefter er der stille ligeså længe som personen har talt (eller ca. 30 sek.)
6. Så taler den næste
7. Derefter stilhed ligeså længe
8. Og sådan kører I rundt

RETNINGSLINIER

- Det handler om at lytte, både til sig selv og de andre
- I må gerne forholde jer til hinandens udsagn, men behøver ikke.
- Hold disciplinen undervejs – I behøver ikke et gøre det pr. ur.
- Sid i en tæt cirkel og hav ikke papirer eller møbler imellem jer.
- Skru ned for kropssprog og smålyde
- Det er OK at sige Pas
- Forsøg at nå rundt tre – fire gange.

...tænde...

...hvad har aftenen gjort os bevidste om?

...hvad er vi blevet berørt af?

...hvad er vi blevet bevæget til at gøre?